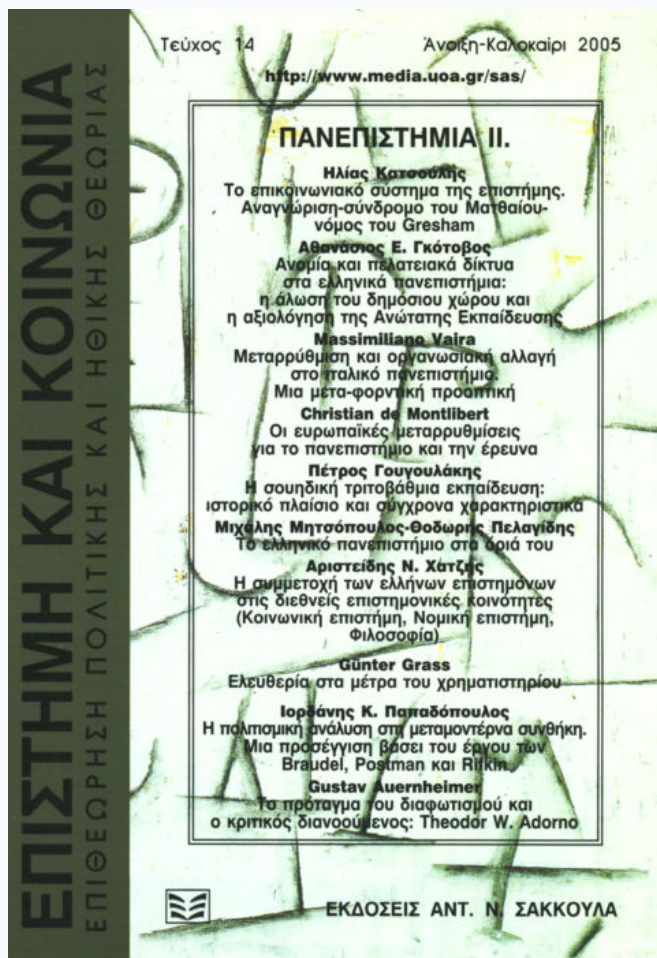

Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας

Τόμ. 14 (2005)

Πανεπιστήμια II

Γιώτα Παπαγεωργίου, Ηγεμονία & Φεμινισμός

Ιουλία-Μαρία Κωνσταντοπούλου

doi: [10.12681/sas.487](https://doi.org/10.12681/sas.487)

Copyright © 2015, Ιουλία-Μαρία Κωνσταντοπούλου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κωνσταντοπούλου Ι.-Μ. (2015). Γιώτα Παπαγεωργίου, Ηγεμονία & Φεμινισμός. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, 14, 293–295. <https://doi.org/10.12681/sas.487>

Στο τέταρτο μέρος –Πανεπιστήμιο και μορφές άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής– η έρευνα στρέφει το ενδιαφέρον της στη σχέση της διακυβέρνησης και της απόδοσης λόγου όπως αυτές αντανακλώνται στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Οι Patrick Baert και Alan Shipman, Ν. Πετραλιάς, Δ. Ματθαίου και Μ. Κασσωτάκης, ξεκινώντας από την παραδοχή ότι το πανεπιστήμιο βρίσκεται στο κέντρο του μεταρρυθμιστικού ενδιαφέροντος προσπαθούν να καθορίσουν τη σχέση απόδοσης λόγου και εμπιστοσύνης στο νέο πανεπιστήμιο διεθνώς αλλά και στην Ελλάδα. Αναλύουν επίσης τη νέα Δεξιά και θέτουν ερωτήματα σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία τμημάτων σε επιστήμες που έως τώρα δεν προσφέρονταν στη χώρα μας.

Στο τελευταίο μέρος του συλλογικού τόμου –Εκπαίδευση, εξουσία και γνώση: μελέτες περιπτώσεων– οι Γ. Φλουρής και Γ. Πασσιάς, Ch. Beck, Μ. Δαμανάκης Α, Χουρδάκης και Γ. Τσιώλης δοκιμάζουν σύνθετα ερευνητικά σχήματα για να διερευνήσουν διεξοδικά της σχέση εξουσίας-γνώσης στο ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό συγκείμενο, να αναλύσουν τον ρόλο των προερχόμενων από το εξωτερικό ομάδων πίεσης στη διαμόρφωση της εκπαίδευσης της διασποράς, να εξετάσουν την ‘κατ’ οίκον εκπαίδευση’ καθώς και τη σχέση εργασίας και κατάρτισης στους σχεδιασμούς των νέων.

Συνοπτικά αυτό αποτελεί το περιεχόμενο του τόμου και τις κυριότερες πτυχές της προβληματικής του. Πρέπει να σημειωθεί ότι πρόκειται για κείμενα σύγχρονου και επίκαιρου προβληματισμού πάνω σε ζητήματα που απασχολούν και θα απασχολούν τις δυτικές κοινωνίες, κείμενα προσεγμένα και ενδιαφέροντα ακόμη και όταν ο αναγνώστης διαφωνεί με τις απόψεις που εκφέρονται.

I. E. Πυργιωτάκης

Γιώτα Παπαγεωργίου, *Ηγεμονία & Φεμινισμός*, εκδόσεις Τυπωθήτω-Γιώργος Δάρδανος, Αθήνα, 2004, 400 σελ. .

Η Γιώτα Παπαγεωργίου, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, στο βιβλίο αυτό επικεντρώνει την προσοχή της στη σχέση που δομείται ανάμεσα στη θέση της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία και στη λειτουργία των θεσμών όπως αυτοί διαμορφώθηκαν υπό την ηγεμονία των ανδρών. Η κεντρική θέση του επιχειρήματος είναι ότι ‘οι Έλληνες αν και χρησιμοποίησαν πολλούς τρόπους για να ηγεμονεύ-

σουν τις Ελληνίδες, ωστόσο προέβησαν σε κάποιους συμβιβασμούς προκειμένου να διατηρήσουν αυτήν την κυριαρχία τους'.

Κρίνεται αναγκαίο να διευκρινιστεί πως οι όροι 'φρεμινισμός' και 'φεμινιστικό κίνημα' χρησιμοποιούνται από τη συγγραφέα χωρίς διάκριση, υπό την έννοια πως και οι δύο αναφέρονται στη βελτίωση της θέσης του γυναικείου φύλου· παράλληλα πρέπει να επισημανθεί πως η χρήση του δεύτερου όρου γίνεται για να τονιστεί ο αγωνιστικός χαρακτήρας του φεμινισμού.

Στο έργο αυτό, η συγγραφέας στοχεύει στην καταγραφή των συνθηκών κάτω από τις οποίες οι γυναίκες χρησιμοποιήθηκαν από τους άνδρες μέσα στα πλαίσια των κοινωνικών θεσμών, όπως της οικογένειας, της θρησκείας, της αγοράς εργασίας, της εκπαίδευσης και του κράτους. Εξετάζονται ακόμη οι τρόποι χρησιμοποίησης των γυναικών, εκ μέρους των ανδρών, στο πλαίσιο μιας προσχεδιασμένης στρατηγικής από πλευράς τους. Η εξέταση του συγκεκριμένου ζητήματος καλύπτει το χρονικό διάστημα από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως την περίοδο της ύστερης Μεταπολίτευσης, διακρίνοντας και αναλύοντας τα επιμέρους χρονικά διαστήματα 1820-1920, 1920-1936, 1936-1951, 1952-1967, 1967-1974 και 1974-1990. Προκειμένου να εξηγήσει γιατί οι Έλληνες και οι Ελληνίδες αντέδρασαν διαφορετικά σε διαφορετικές χρονικές περιόδους οργανώνει την έρευνά της γύρω από δύο άξονες: την εξέταση της δομής της ελληνικής κοινωνίας και την εξέταση της σχέσης των δύο φύλων, εντάσσοντάς τους σε ένα θεωρητικό πλαίσιο χωρίς να τους αποκόπτει από τις ιστορικές συνθήκες που συνόδευαν τη δημιουργία και την πορεία του ελληνικού κράτους.

Η έννοια της ηγεμονίας του Gramsci αποτελεί τον κεντρικό πυλώνα πάνω στον οποίο η συγγραφέας στηρίζει την έρευνά της στοχεύοντας να παρουσιάσει τη θέση της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία καθώς και τις μεταβολές που αυτή γνώρισε.

Ξεκινώντας από την περίοδο συγκρότησης του ελληνικού κράτους, διαπιστώνει πως η ιδεολογία της εθνικής συγκρότησης όπως αυτή επιβλήθηκε από τις άρχουσες τάξεις αποτελεί τη βάση για τη φιλοσοφία της κατανομής δικαιωμάτων στα δύο φύλα που τελικά κυριάρχησε. Στις γυναίκες αποδόθηκε ο ρόλος του φορέα της εθνικής συνείδησης γεγονός που, ταυτόχρονα, σήμαινε την διατήρηση του ηγεμονικού ρόλου από την πλευρά του κράτους. Ακόμη η συγγραφέας αναφερόμενη αναλυτικά στις κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις που συνόδευαν τη δημιουργία του κράτους, επεξηγεί αναλυτικά την ανάδειξη δύο προτύπων ελληνίδας γυναίκας: 'της γυναίκας ηθικός στυλοβάτης' και 'της γυναίκας οικοδέσποινας'.

Ένας ακόμη πυλώνας στον οποίο η συγγραφέας, από την άποψη της μεθόδου, στηρίζει την έρευνά της, είναι το μοντέλο του Hegel για το κράτος και την κοινωνία. Η Παπαγεωργίου θεωρεί πως υπάρχουν αναλογίες ανάμεσα σε αυτό το μοντέλο και τη χρονική περίοδο 1967-1974, την οποία και αποκαλεί περίοδο 'δεσποτισμού'.

Εν κατακλείδι, διαπιστώνει πως αν και η περίοδος της Μεταπολίτευσης που εξετάζεται, συνοδεύτηκε από πολιτικές, κοινωνικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις που επέφεραν –είτε άμεσα είτε έμμεσα– βελτιώσεις στη θέση της Ελληνίδας, αναδεικνύεται η ανάγκη να ξεπεραστεί ο παραδοσιακός τρόπος με τον οποίο τα δύο φύλα αντιλαμβάνονται τη θέση τους μέσα στην κοινωνία και παράλληλα να συνειδητοποιηθεί πως οι έμφυλοι ρόλοι είναι κοινωνικοί και όχι φυσικοί. Στη συνειδητοποίηση αυτού του γεγονότος σημαντική αποδεικνύεται η συμβολή της παιδείας και της τεχνολογίας. Για να ευδοκιμήσουν υγιείς ανθρώπινες σχέσεις στο πλαίσιο της οικογένειας και της κοινωνίας απαιτείται ανιδιοτελής αφοσίωση που δεν επιτρέπει ανισότητες που εδράζονται στο φύλο. Τελικά, η συγγραφέας δεν παραλείπει να επισημάνει ότι ο φεμινισμός στην Ελλάδα βρέθηκε υπό την καθοδήγηση γυναικών που άνηκαν σε μια κοινωνική και πολιτική ελίτ, πράγμα που ίσως λειτούργησε ανασταλτικά στη ριζοσπαστική ανάπτυξη αφού οι ριζοσπάστριες γυναίκες ήταν λίγες στον αριθμό και γι' αυτό η επιρροή τους στην ελληνική κοινωνία ήταν ισχνή

Ιουλία-Μαρία Κωνσταντοπούλου

Koopmans, Ruud & Statham, Paul, επιμέλεια, *Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics. Comparative European Perspectives.* Oxford University Press, 2000, σελ. 443

Πολλές επιστημονικές έρευνες που αφορούσαν το μεταναστευτικό φαινόμενο και δημοσιεύθηκαν κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, εστίαζαν την προσοχή τους σε κάποιον από τους παρακάτω άξονες: τη μετανάστευση καθ' εαυτή και τις πολιτικές ενσωμάτωσης, τους συλλόγους μειονοτήτων ή μεταναστών και τη συλλογική τους δράση και την πολιτική της νέας Άκρας Δεξιάς. Ο συλλογικός αυτός τόμος επιχειρεί, σύμφωνα με τους επιμελητές του, να προσεγγίσει το πολυδιάστατο αυτό θέμα και να σκιαγραφή-